

2 + 5. Nový formát spolupráce Ruska a Číny se Střední Asií

- CZ24 News | 7. června 2023

RUSKO/ČÍNA: Ruský deník Nezavisimaja gazeta přinesl v předvečer summitu Čína-Střední Asie v Xi'anu zprávu s názvem „Čína mění formát spolupráce se Střední Asií“.

Předpokládala, že šest hlav států, které se 18. a 19. května sejdou v Xi'anu, bude jednat o „vytvoření nového mechanismu spolupráce v různých oblastech a podepíše důležité politické dokumenty“.

Zpráva připomněla, že summit v Xi'anu je třeba vnímat v kontextu setkání prezidenta Vladimira Putina s pěti hlavy stredoasijských států, které se uskuteční 9. května v Moskvě (Den vítězství Ruska). Deník upozornil na názor odborníků, že „se vytváří nová osa 5+2 (Střední Asie plus Čína a Rusko)“. Je zřejmé, že ačkoli Putin nebyl na akci v Xi'anu přítomen, zájmy Ruska byly zohledněny.

Nově vznikající „osa 5 plus 2“ bude mít vlastní mechanismy a projekce, které se liší od Šanghajské organizace pro spolupráci (SCO) nebo iniciativy Pásma a cesta a společenství Euroasijské hospodářské unie. Na summitu v Xi'anu se zvažovala možnost institucionalizace stredoasijsko-čínského formátu prostřednictvím sekretariátu „s cílem komplexně podpořit spolupráci... a fungování příslušných mechanismů“. Vzhledem k rozhodování, které je pro stredoasijské státy charakteristické shora dolů, bude samozřejmě mechanismus poradních setkání hlav států formátu Čína-Střední Asie (která se budou konat střídavě v jednotlivých letech) klíčovým faktorem pro zajištění bezpečnosti, stability a udržitelného rozvoje regionu.

Je docela dobře možné, že v době, kdy se ŠOS po vstupu Indie do uskupení stávala stále více „abstraktní“ a začala bezcílně kličkovat, Čína, stredoasijské státy a Rusko cítily potřebu vytvořit ve společném prostoru účinnější mechanismy a plány, které by dodaly spolupráci novou kvalitu a v případě potřeby ŠOS doplnily.

Zahájení Roku kultury a umění národů Číny a Střední Asie na summitu Čína-Střední Asie, Xi'an, 18. května 2023

Do fungování SCO se vloudil prvek rivalry. Zejména Indie by se měla zamyslet. To jistě neměly Čína a Rusko na mysli, když v roce 2005 sestavovaly Šanghajskou pětku (která se později přetvořila v ŠOS). Konsensus při rozhodování byl přijat jako základní princip fungování ŠOS, ale v poslední době se do ní vloudil soutěživý duch vyřizování účtů plynoucích z dvoustranných neshod a sporů. Na nedávném zasedání ministrů zahraničí ŠOS v Dillí došlo k ostré roztržce mezi Indií a Pákistánem, která narušila „šanghajského ducha“, a to i za němeho přihlížení středoasijských států a Ruska a Číny.

Tragickým příkladem je SAARC, který v posledním desetiletí utrpěl podobné trauma, jež z něj nakonec učinilo komatózní organizaci připravenou k pohřbení. Rusko a Čína si však nemohou dovolit, aby ŠOS postihl tak tragický osud. Vzhledem ke strategii dvojího zadržování Ruska a Číny ze strany USA a k blížící se expanzi NATO do Asie je nesmírně důležité, aby byl v jejich společném prostoru ve vnitřní Asii k dispozici soudržný, motivovaný a dobře koordinovaný proces regionální spolupráce.

Rusko se dosud zabývalo posilováním politické integrace, zatímco Čína systematicky a mocensky spolupracovala s vládami středoasijských zemí na rozvoji energetických a infrastrukturních projektů v rámci plnohodnotné hospodářské expanze. Tato dělba práce fungovala poměrně dobře, ale pak se v poslední době dramaticky změnilo regionální bezpečnostní prostředí.

Například v souvislosti s přerušением energetických vazeb Ruska s Evropou se pro Moskvu stalo životně důležitým přeměňovat vývoz ropy a plynu na čínský trh, což vyžaduje středoasijskou infrastrukturu v tranzitním režimu, což je zcela nová myšlenka. Stačí říci, že je nutná vysoká míra harmonizace a synchronizace národních plánů středoasijských zemí. V současné době neexistují ve středoasijském regionu, který má 75 milionů obyvatel, žádné dohodnuté společné strategie. Projekt Pásma a cesta dostatečně nezohledňuje zájmy Ruska a ani rozhraní s projekty Euroasijské hospodářské unie nemůže kvůli systémovým nedostatkům zajistit dostatečnou úroveň interakce.

Je jisté, že před summitem v Xi'anu se hlavy středoasijských zemí na tuto událost pečlivě připravovaly a předložily významný balíček návrhů. Tak se nyní po zhruba dvacetiletém zpoždění způsobeném sporem o vyměření šířky kolejí chystá zahájení výstavby vysoce strategické železnice Čína-Kyrgyzstán-Uzbekistán, která spojí Sin-ťiang a Střední Asii s Afghánistánem, Pákistánem a Íránem!

Není překvapením, že kromě regionální bezpečnosti byla na summitu v Xi'anu největší pozornost věnována otázce konektivity, která zahrnuje zlepšení dopravní infrastruktury na trasách Čína-Střední Asie a Čína-Evropa přes Střední Asii a zvýšení kapacity hraničních přechodů, což má za cíl vytvořit podmínky pro zvýšení nákladní a osobní dopravy.

Pozitivním faktorem je prohlubující se zapojení Kazachstánu do iniciativy Pásma a stezka (BRI). Čína a Kazachstán účinně realizují seznam 52 investičních projektů BRI v celkové hodnotě více než 21 miliard dolarů, které zahrnují dopravu a logistiku, průmysl a zemědělství, energetiku, cestovní ruch a další oblasti. Dva ze šesti koridorů BRI procházejí Kazachstánem a spojují Čínu s Evropou, respektive s Íránem a západní Asií. Tyto koridory BRI jsou důležité pro většinu středoasijských ekonomik, pro které Čína nabízí nejbližší námořní přístav. To z Kazachstánu činí potenciální centrum pro přístup do Střední Asie.

Na summitu v Xi'anu byl rovněž zdůrazněn význam zahájení výstavby kazašsko-čínské železnice Ajaguz – Tacheng a zazněla výzva k urychlené výstavbě čtvrté linie turkmensko-čínského plynovodu. V oblasti Tachengu se nachází mnoho druhů nerostných surovin a velké zásoby – uhlí, žula, zlato, měď, železná ruda a další nerostné suroviny v oblasti, kterou prochází budovaná železnice.

Na okraj summitu v Xi'anu se čínský prezident Si Ťin-pching setkal s každým z pěti vedoucích představitelů středoasijského regionu. V předvečer summitu v Xi'anu čínská média označila Střední Asii za „bránu“ pro projekt Pásma a cesta, který Xi původně představil z Kazachstánu v roce 2013. V informační sféře se v souvislosti s Pásmem a stezkou objevilo mnoho strašení ze strany USA a Indie, ale nezdá se, že by to mělo vliv na středoasijské státy. Je symbolické, že Peking převzal iniciativu uspořádat první čínsko-středoasijský summit v den 10. výročí iniciativy Pásma a stezka.

Stejně tak Čína doufá v propojení Pákistánu a Afghánistánu s infrastrukturními projekty BRI ve střední Asii. Jako první krok se Čína a Pákistán nedávno dohodly na rozšíření čínsko-pákistánského hospodářského koridoru do Afghánistánu. To byl hlavní úspěch ministerské schůzky Pákistán-Afghánistán-Čína, která se konala 5. května v Islámábádu, čtrnáct dní před summitem Čína-Střední Asie v Xi'anu. Je zcela zřejmé, že dynamika čínsko-středoasijského formátu nebude optimální, pokud Čína rovněž nezdvoujnásobí svou angažovanost ve vztahu k vládě Talibanu v Kábulu.

AUTOR: Melkulangara K. Bhadrakumar

[ZDROJ](#)

Překlad: Zvedavec